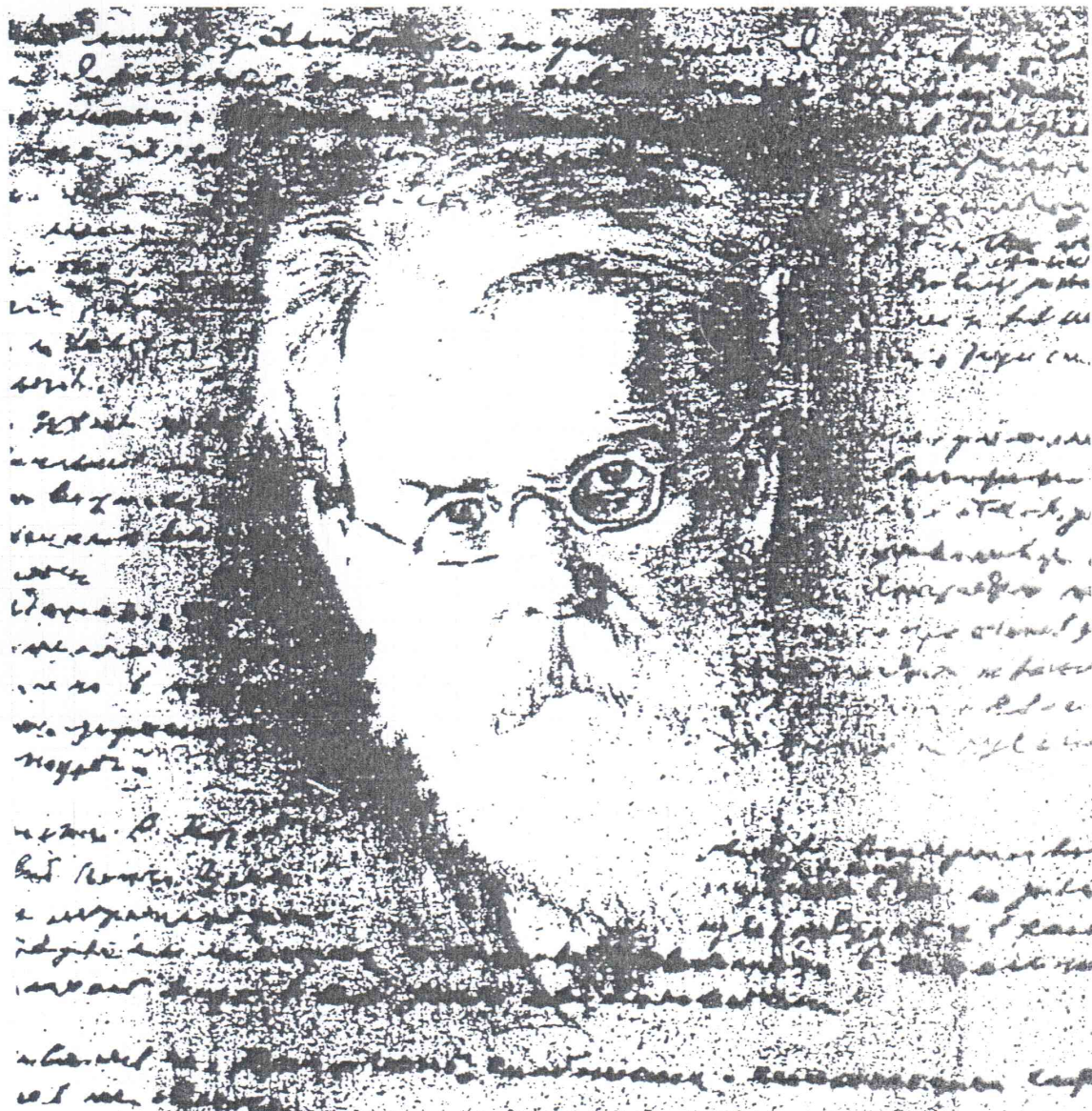

Регіональні ПЕРСПЕКТИВИ 2 (21) 2002

НАУКОВО - ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

22631

V.I. Vernadsky

Тема номеру: *Ідеї В.І. Вернадського на тлі сьогодення*

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 22631

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

**Регіональні
Перспективи**

Квітень 2002 р., № 2 (21)

Видається з листопада 1997 р.
Виходить шість разів на рік.Свідоцтво про державну реєстрацію КВ 2797, видане
4.09.1997 р. Міністерством
інформації України.**Редакційна рада:**

В.В. Гришко – доктор економічних наук, заступник голови Полтавської облдержадміністрації – начальник управління економіки і власності; **В.О. Дорохін** – ректор Полтавського університету споживчої кооперації України, професор; **М.І. Залудяк** – кандидат економічних наук (Кременчук); **О.Г. Онищенко** – ректор Полтавського державного технічного університету ім. Ю. Кондратюка, доктор технічних наук, академік, голова ради ректорів вищих навчальних закладів Полтавського регіону; **В.І. Пила** – доктор економічних наук, професор, заступник директора Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки; **О.В. Третьяков** – ректор Інституту економіки та нових технологій, професор, академік Української академії наук національного прогресу.

Редакційна колегія:

А.В. Базилюк – доктор економічних наук (Київ); **Г.В. Балабанов** – доктор географічних наук (Київ); **А.П. Голіков** – доктор географічних наук (Харків); **В.П. Дубіщев** – доктор економічних наук (Полтава); **І.М. Дудник** – доктор географічних наук (Полтава); **Т.С. Клебанова** – доктор економічних наук (Харків); **К.Р. Курбанов** – доктор технічних наук (Кременчук); **І.А. Маркіна** – кандидат економічних наук (Полтава); **С.С. Ніколенко** – доктор економічних наук (Полтава); **В.М. Московкін** – доктор географічних наук (Харків); **В.Ю. Некос** – доктор географічних наук (Харків); **Л.В. Руденко** – кандидат економічних наук (Полтава); **Т.М. Померанцева** – кандидат технічних наук (Київ); **Д.М. Стеченко** – доктор економічних наук (Київ); **О.Г. Харічкін** – кандидат економічних наук (Кременчук); **В.Я. Чевганова** – кандидат економічних наук (Полтава); **О.С. Чмир** – кандидат економічних наук (Київ).

Головний редактор **О.А. Палант**.Верстка **А.В. Міщенко**. Літредактор **О.О. Палант**.
Коректори **Т.Р. Третьяк**, **В.В. Головенко**.

© Назва, концепція, зміст і дизайн журналу "РП" є інтелектуальною власністю Асоціації "Перспектива" і охороняється законом про авторські і суміжні права.

При передруці посилання на журнал "РП" обов'язкове.
Матеріали друкуються мовою оригіналу.Здано до набору 04.04.2002 р. Підписано до друку 16.04.2002 р.
Формат 64x80 1/8. Ум.-друк. арк. - 20,89. Обл.-вид. арк. - 21,22.
Наклад на замовлення.Адреса редакції: Кременчук-2, 39602, вул. Павлова, 10, кв. 4.
Тел./факс: (05366) 2-00-61. E-mail: region@cruizer.poltava.ua.

Видано Редакційно-видавничим центром Інституту економіки та нових технологій, 39617, Кременчук, вул. Шевченка, 64. Замовлення № 16/5.

За точність цифр, географічних назв, власних імен, бібліографії, цитат
відповідає автор. Думка редакції не завжди співпадає з точкою зору авторів.

Частина тиражу розповсюджується безкоштовно.

**АСОЦІАЦІЯ "ПЕРСПЕКТИВА"
КРЕМЕНЧУК****До проблем концептуальної
спадщини В.І. Вернадського**

- 3 Швець І.Б. Сучасні філософські і соціальні проблеми науки
6 Ковальов О.П. Регіоналізація на сучасному етапі: елементи минулого, сучасне і майбутнє
12 Третьяков О.В., Нікіфоров В.В. Концептуальна спадщина В.І. Вернадського
13 Блакберн А.А. Довгий шлях до ноосфери В.І. Вернадського, або перехід до нового світогляду
16 Матвійчук В.І. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу і практична реалізація концепції маркетингу промисловими підприємствами
19 Протопова В.В., Шевера М.В., Григорак М.Ю. Еколого-економічні і логістичні аспекти фітозабруднення в Україні
22 Хоменко М.М. Ідеї В.І. Вернадського і розвиток синергетичної економіки
23 Кігим С.Л. Вернадські-Старицькі-Лисенки і Зарудні (генеалогічні дослідження)

**Формування національної моделі
економічного розвитку**

- 27 Кривенко Л.В., Процик Т.В., Кривенко С.В. Формування сучасної національної моделі соціально-економічного розвитку: проблеми та перспективи
28 Пила В.І., Чмир О.С. Деякі аспекти участі України в розвитку транскордонного співробітництва та діяльності єврорегіонів
32 Третьяков О.В., Харічкін О.Г., Саєшнікова О.О. Ентропія економічних систем і процесів як прояв загальносистемних основ побудови матеріального світу
35 Романова О.В., Жаров А.М., Намакштанський Я.В., Насонкіна Н.Г., Бокій О.Ю., Воронкіна Н.С. Питання економіки, держави і розвитку науки в роботах І.В. Вернадського, В.І. Вернадського і О.О. Любищева
38 Ціба Т.Є. Підтримка економічної і екологічної рівноваги – завдання сучасної національної економіки
40 Андрієвський В.Є., Іванько О.О., Іванько О.О., Третьяков О.В. Інформаційна модель системи державного управління
42 Гаврилук Ю.М., Шербина І.М., Клімович Т.А. Вертикальна інтеграція як варіант для АПК
44 Смагло Н.С., Губанова Л.І. Процес реформ та іноземні інвестиції в Україні
46 Ринейська Л.С. Проблеми малого підприємництва України з погляду міжнародного досвіду
50 Осоченко І.В. Розмежування повноважень та взаємодія органів державного управління в сфері зовнішньоекономічної діяльності

Проблеми регіональної економіки

- 53 Токий В.В., Макогон Б.П., Тарасенко М.Г. Опонентне коло Донецького географічного товариства
57 Хома О.У. Міграція населення Криму в 90-ті роки: демографічні аспекти
62 Масловська Л.Ц. Теоретичні і прикладні аспекти удосконалення виробничо-ресурсних відносин у регіоні на засадах сталого розвитку
65 Мазур А.Г. Оцінка ефективності господарської діяльності галузей економіки регіону
68 Аметов Р.Ф. Залучення і розвиток промислового потенціалу
69 Жученко В.Г. Туризм та охорона природи: чи можливо це?
70 Пожар О.М. З практики участі міста Суми в інвестиційних проєктах
72 Захарова О.В. Наукові проблеми використання енергетичних ресурсів

* Усі статті номеру друкуються за рішеннями Вчених рад відповідних наукових та навчальних закладів та за рекомендаціями до публікації наукових керівників.

Соціальна економіка та соціальна політика

- 76 Мірошніченко Е.А. Проблеми економіки та творчі засади інноваційної освіти
 79 Задерей Н.С. Проблеми біологізації освіти
 80 Рибнікова Г.І., Поляков С.О., Слівак Ю.Є. Використання інформаційних технологій в процесі реалізації активних методів навчання при підготовці менеджерів
 83 Жарая С.Б. Підприємства "економіки мережі" та сучасні навчальні технології
 85 Воробйова Л.В. В.І. Вернадський і українська школа фізичної економії
 87 Виговська Т.В. Проблеми формування екологічної свідомості населення України
 90 Комач Л.Д., Белкін Д.І. Економіка природокористування - дисципліна в системі освіти
 91 Сиваш В.В. Централізовані джерела як складова фінансового забезпечення освітньої діяльності вищих навчальних закладів
 93 Гульцева Ю.С. Ідеї В.І. Вернадського в освіті і економіці

Демографія, економіка праці

- 96 Радкевич О.Д., Стаценко В.М. Проблемно-цільовий підхід до вирішення завдань формування потребо-мотиваційної сфери у молоді
 98 Чорномаз В.С. Економічний аналіз використання трудових ресурсів підприємства
 100 Авраменко І.М., Авраменко С.І. До питання системи категорій праці на сучасному етапі
 102 Гаврилюк Ю.М., Мусієнко П.В., Щербина І.М. Особливості ціноутворення в житлово-комунальному господарстві
 103 Малаховський Ю.В. Оплата праці і стимулювання продуктивності
 108 Чумаченко О.В. Соціально-економічні проблеми реалізації основних принципів оплати за працю
 110 Сундирев О.В. Тенденції формування міцного середнього класу

Управління виробництвом та економіка підприємства

- 112 Григорак М.Ю., Ревуцька Т.В. Транспортно-експедиційне підприємство як суб'єкт логістичного сервісу
 115 Мусієнко П.В., Щербина І.М., Прилуцька А.І. До питання визначення центру на логістичному полігоні
 116 Мілащенко В.М. Контури концептуальної моделі в стратегії розвитку фірми
 118 Фіщенко О.М. Синхронне інвестиційно-виробниче планування діяльності промислового підприємства
 122 Федотов А.І. Реорганізація системи управління підприємством
 125 Шингур М.В. Інформаційно-технологічні аспекти сучасного економічного розвитку
 127 Зюман Б.В., Пасенко А.В. Утилізація шламу ТЕС як меліоранта
 129 Пивоваров М.М., Власова А.В. Ефект порошкової металургії

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

- 131 Макаріна Г.В. Аналіз цінних взаємозв'язків галузей у нечіткій моделі міжгалузевого балансу
 134 Лушкар О.І. До питання про екологію та податкову політику
 137 Чижевська М.Б. Обґрунтування методу платежу та форми розрахунку суб'єктами господарювання при експортно-імпорتنних операціях
 143 Бондарева І.О. Проблеми та перспективи розвитку використання виробничих запасів у сучасних умовах
 145 Гудзь Л.П. Система національних рахунків як інструмент оцінки макроекономічної ефективності національної економіки у транзитивний період

© Асоціація "Перспектива", "Регіональні перспективи", 2002

- 148 Світалка В.П. Врахування впливу інновацій у функціях прибутку підприємств газодобувної галузі
 149 Попова О.Ю. Вплив фактора часу на економічну ефективність інвестиції
 152 Тимченко Б.П. Тінювий сектор у перехідній економіці

Фінанси, грошовий обіг і кредит

- 156 Сусіденко В.Т., Жарлінська Р.Г. Проблеми автоматизації функцій управління у банківському маркетингу в умовах сучасної інформаційної технології
 159 Воробйов Ю.М. Обґрунтування потреби у фінансовому капіталі суб'єктів господарювання
 162 Щербина І.М. Про еволюцію грошей
 163 Мешков А.В. Визначення рейтингу цінних паперів на прикладі акціонерних товариств Донецької обл.
 165 Ковалко К.М. Інвестиційна роль страхового бізнесу
 168 Перешибкін М.М. Адаптаційне управління ліквідністю та платоспроможністю банку
 170 Іваненко Р.М. Інтеграція розрахунків за корпоративними банківськими платіжними картками у систему безготівкових розрахунків
 172 Краснополський В.А. Банківські векселі: перспективи обігу на вітчизняному фінансовому ринку

Економічне краєзнавство

- 174 Палант О.А. До історії регіональних фінансових закладів
 178 Анотації

Постановою Президії Вищої Атестаційної Комісії України журнал "Регіональні Перспективи" включено до "Переліку № 1 наукових видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт".

Журнал, як засіб масової інформації, може друкувати матеріали всіх жанрів і тематики. Але, відповідаючи на запитання окремих читачів, редакція вважає за доцільне нагадати, що як наукові фахові публікуються тільки ті статті, повідомлення, огляди тощо, тематика яких окреслена рамками галузей економічних наук, економічних груп спеціальностей і економічних спеціальностей, визначених "Переліком спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань", затвердженим ВАК України.

Передплата на республіканський науково-практичний журнал "Регіональні Перспективи" приймається в усіх поштових відділеннях України. Передплатний індекс – 22631, передплатна ціна на 2002 рік – 63 грн.

Журнал висвітлює широкий аспект питань теорії та практики формування сучасної регіональної політики, цільові та інші інноваційні програми економічного, соціального та культурного розвитку регіонів, публікує історичні розвідки, економічну публіцистику.

Журнал потрібен практикам і вченим – економістам, аналітикам, історикам і соціологам, спеціалістам з державного і господарського будівництва, працівникам органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, підприємствам, студентській молоді, широкому колу читачів.

ВИЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ НА ПРИКЛАДІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛ.

А.В. Мєшков.
м. Донецьк.

Сучасний скрутний стан економічного розвитку України загалом та її фондового ринку зокрема спричинив дуже обережне ставлення як зовнішніх, так і внутрішніх інвесторів до вітчизняних підприємств. До відсутності величезного обсягу характеристик економіки, що повинні супроводжувати нормальні, загальноприйнятні у світовій практиці відносини при інвестуванні коштів у цінні папери, додається відсутність розвинутих методик оцінки відповідної інформації щодо об'єктів потенційного інвестування. Але ринкові стосунки продовжують набирати оберти, й потреба у такій методиці, яка дозволяє визначати цінні папери, здатні забезпечити не тільки захист коштів від економічних ризиків, але й принести певний реальний прибуток, стає все більш актуальною.

Існуючі методики можуть базуватися на оцінці курсу цінних паперів, що в умовах недорозвинутого фондового ринку країни може привести до хибних довгострокових висновків, оскільки коливання курсу акцій підприємства досить часто не залежить від якихось змін безпосередньо на ньому самому. Тобто, набагато більш привабливою є оцінка, що базується на аналізі фінансового стану акціонерного товариства. Автором вже були розроблені певні рекомендації у цій галузі, але доробка, розширення та надання максимальної гнучкості методу суми коефіцієнтів потребує урахування ще одного дуже важливого фактора – фактора часу.

Отже, розрахунок узагальнюючого рейтингового показника буде складено з кількох етапів.

Перший етап. Розраховуються показники, що будуть приймати участь у здійсненні рейтингової оцінки.

Другий етап. Здійснюється розрахунок матриці початкових даних для рейтингової оцінки. Кожна з матриць складається зі значень вище згадуваних показників по кожному підприємству за окремий рік. Чим більшим обсягом придатної для аналізу інформації ми володіємо, тим краще. Це безпосередньо стосується як кількості показників, так й кількості років, за які ми будемо здійснювати їх розрахунок.

Третій етап. Визначається рейтинг кожного показника у межах окремої матриці. Найвищий рейтинг дорівнює одиниці і відповідає максимальному з наявних значень. Рейтинг інших підприємств за цим показником визначається діленням його на максимальний. Цей загальний принцип замінюється на інший лише при оцінці коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Усім значенням, що входять до нормативного інтервалу, який визначають експерти, присвоюється максимальний рейтинг (одиниця), оцінка інших здійснюється за допомогою коригування, яке враховує, що перевищення нормативних меж є менш шкідливим для підприємства, ніж їх над мале значення за умови однакового абсолютного відхилення. Так, наприклад, значення коефіцієнту швидкої ліквідності, що свідчить про задовільний стан підприємства, коливається від 1 до 2. Якщо він дор-

івнюватиме 2,2, то його рейтинг складе $\frac{2 - (2,2 - 2)}{2} = 0,9$. Тобто, верхня межа нормативного відрізка коригується на значення, що її перевищує. Далі це скориговане значення зіставляється саме з верхнім лімітом припустимості показника. Якщо ж коефіцієнт цієї групи буде меншим, ніж нижня припустима межа, то його рейтинг буде визначатись як результат ділення показника на нижній ліміт. Тобто, якщо коефіцієнт швидкої

ліквідності складе 0,8, то його рейтинг буде $\frac{0,8}{1} = 0,8$.

Четвертий етап. Розраховується загальний рейтинг підприємства за окремий рік (формула 1).

$$R_{jk} = \frac{\sum_{i=1}^{n1} \left(\frac{e_{ijk}}{\max_j e_{ijk}} \times K_1 \right)}{n1} + \frac{\sum_{i=1}^{n2} \left(\frac{b_{ijk}}{\max_j b_{ijk}} \times K_2 \right)}{n2} + \frac{\sum_{i=1}^{n3} \left(\frac{l_{ijk}}{\text{norm } l_i} \times K_3 \right)}{n3} + \frac{\sum_{i=1}^{n4} \left(\frac{p_{ijk}}{\max_j p_{ijk}} \times K_4 \right)}{n4} \quad (1)$$

де R_{jk} – загальний рейтинг j -го підприємства за k -й рік;

$e_{ijk}, b_{ijk}, l_{ijk}, p_{ijk}$ – значення i -го коефіцієнту групи показників рентабельності, ділової активності, потенціалу акцій по j -му підприємству за k -й

Таблиця 1. Матриця початкових даних для оцінки рейтингу підприємств за 1997 р. та рейтинг окремих показників

Показник	ПІДПРИЄМСТВА (ДВАТ)				Макс. (нор-мат.) значення
	Шахта ім. Скочинського	Шахтоуправління Донбас	Шахта Трудівська	Шахта N	
1.1	-0,023 (-0,51)	-0,06 (-1,33)	-0,24 (-5,3)	0,045 (1)	0,045
1.2	-0,142 (-0,27)	-0,05 (-0,09)	-0,16 (-0,3)	0,053 (1)	0,053
1.3	-0,015 (-0,32)	-0,02 (-0,43)	-0,02 (-0,43)	0,047 (1)	0,047
1.4	-0,016 (-0,28)	-0,02 (-0,34)	-0,03 (-0,52)	0,058 (1)	0,058
2.1	0,074 (0,08)	0,32 (0,34)	0,1 (0,11)	0,95 (1)	0,95
2.2	0,075 (0,06)	0,36 (0,26)	0,11 (0,08)	1,37 (1)	1,37
2.3	7,43 (0,72)	6,64 (0,65)	3,53 (0,34)	10,3 (1)	10,3
2.4	1,99 (0,38)	3,12 (0,6)	1,24 (0,22)	5,2 (1)	5,2
2.5	16,0 (0,78)	6,20 (0,3)	20,5 (1)	6,5 (0,32)	20,5
3.1	0,3 (0,3)	0,99 (0,99)	0,26 (0,26)	1,22 (1)	(1-2)
3.2	0,2 (0,4)	0,53 (1)	0,20 (0,4)	0,56 (1)	(0,5-1)
3.3	0,02 (0,1)	0,01 (0,05)	0,001 (0)	0,002 (0)	(0,2)
3.4	-2,3 (0)	-0,01 (0)	-2,92 (0)	0,18 (1)	(≥0,1)
3.5	-0,027 (0)	-0,68 (0)	-0,001 (0)	0,08 (1)	(0-1)
3.6	-6,46 (0)	-0,03 (0)	-12,64 (0)	0,34 (0,68)	(≥0,5)
3.7	0,93 (0,67)	0,86 (0,77)	0,68 (0)	0,88 (0,74)	(0,6-0,7)
4.1	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0
4.2	-0,113 (-22,6)	-0,09 (-18)	-0,05 (-10)	0,005 (1)	0,005
4.3	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0

рік;

I_{jk} – скориговане значення і-го коефіцієнту групи показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності по j-му підприємству за k-й рік; $\max_j e_{jk}$, $\max_j b_{jk}$, $\max_j p_{jk}$ – максимальне значення і-го показника відповідно по групі показників рентабельності діяльності підприємства, групі показників ділової активності та групі показників потенціалу акцій серед j підприємств за k-й рік;

$\text{norm } I_j$ – нормативне значення і-го показника по групі показників фінансової стійкості та ліквідності; n_1, n_2, n_3, n_4 – кількість показників за групами показників діяльності підприємств;

K_1, K_2, K_3, K_4 – ваговий коефіцієнт відповідно показників рентабельності діяльності підприємства (0,1), показників ділової активності (0,2), показників фінансової стійкості та ліквідності (0,3), показників потенціалу акцій (0,4). Визначається експертним шляхом.

Чотири основних складових формули 1 отримали назву узагальнюючих групових показників по j-му підприємству за k-й рік, що враховують вагові коефіцієнти: $E_{zr,jk}$ (по групі показників рентабельності діяльності підприємства), $V_{zr,jk}$ (по групі показників ділової активності), $L_{zr,jk}$ (по групі показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності), $P_{zr,jk}$ (по групі показників потенціалу акцій).

П'ятий етап. Визначається узагальнюючий рейтинговий показник, що враховує фактор часу. Для досягнення цієї мети візьмемо лише математичну суть методу розрахунку прискореної амортизації. Чим більш свіжа інформація, тим більш цінною вона є для аналізу. Цього принципу дотримуються при розрахунку узагальнюючого групового показника (формула 2).

$$R_j = \frac{1}{N} \times R_{j,1} + \frac{2}{N} \times R_{j,2} + \dots + \frac{t-1}{N} \times R_{j,t-1} + \frac{t}{N} \times R_{j,t} \quad (2)$$

де: R_j – узагальнюючий показник рейтингу підприємства;

t – загальна кількість років, за якими здійснюється рейтингова оцінка;

N – сума порядкових номерів років, за якими здійснюється аналіз

(розраховується рейтинг), $N = \sum_{k=1}^t k$;

k – порядковий номер року, що піддається рейтинговій оцінці;

$R_{j,1}, R_{j,2}, R_{j,3}, R_{j,t}$ – загальний рейтинг j-го підприємства за 1-й, 2-й... t-1-й, t-й рік.

Отже, інформація за наступні роки під час здійснення оцінки буде мати більшу вагу, ніж дані за попередні.

Далі нами проведено розрахунок рейтингу за приведеною схемою на прикладі відкритих акціонерних товариств гірничої галузі Донецької обл. "Шахта ім. О.О. Скочинського", "Шахтоуправління Донбас", "Шахта Трудівська". Оскільки отримання збитків цими акціонерними товариствами одразу ж свідчить про незадовільний стан підприємств у сфері рентабельності та потенціалу акцій, їх нестабільність, автором для більшої наочності методики до списку підприємств була включена умовна шахта N із характерними показниками для підприємства, що має задовільний стан роботи і може розглядатися як потенційний об'єкт вкладання коштів.

Перші три етапи розрахунку рейтингу, а саме їх

Таблиця 2. Матриця початкових даних для оцінки рейтингу підприємств за 1998 р. та рейтинг окремих показників

Показник	ПІДПРИЄМСТВА (ДВАТ)				Макс. (нор-мат.) значення
	Шахта ім. Скочинського	Шахтоуправління Донбас	Шахта Трудівська	Шахта N	
1.1	-0,145 (-0,66)	0,22 (1)	0,21 (0,95)	0,056 (0,25)	0,22
1.2	-0,105 (-0,42)	0,2 (0,8)	0,25 (1)	0,073 (0,29)	0,25
1.3	-0,010 (-0,14)	0,07 (1)	0,05 (0,71)	0,016 (0,22)	0,07
1.4	-0,011 (-0,12)	0,09 (1)	0,06 (0,67)	0,024 (0,27)	0,09
2.1	0,064 (0,19)	0,34 (1)	0,22 (0,65)	0,23 (0,68)	0,34
2.2	0,066 (0,14)	0,41 (0,85)	0,23 (0,48)	0,48 (1)	0,48
2.3	4,67 (1)	4,44 (0,95)	4,66 (1)	1,48 (0,32)	4,67
2.4	1,09 (0,4)	2,73 (1)	1,09 (0,4)	0,63 (0,23)	2,73
2.5	10,5 (0,73)	4,36 (0,3)	14,43 (1)	0,79 (0,06)	14,43
3.1	0,3 (0,3)	1,44 (1)	0,41 (0,41)	1,26 (1)	(1-2)
3.2	0,18 (0,36)	0,67 (1)	0,32 (0,64)	0,48 (0,96)	(0,5-1)
3.3	0,001 (0)	0,01 (0,05)	0,00 (0)	0 (0)	(0,2)
3.4	-2,7 (0)	0,3 (1)	-1,45 (0)	0,21 (1)	(≥0,1)
3.5	-0,002 (0)	0,02 (1)	-0,001 (0)	0,00 (1)	(0-1)
3.6	-7,74 (0)	0,57 (1)	-6,68 (0)	0,33 (0,66)	(≥0,5)
3.7	0,89 (0,73)	0,86 (0,77)	0,79 (0,87)	0,66 (1)	(0,6-0,7)
4.1	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0,018 (1)	0,018
4.2	-0,076 (-0,21)	0,36 (1)	0,1 (0,28)	0,18 (0,5)	0,36
4.3	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0,066 (1)	0,066

підсумки підбито у таблицях 1 – 3.

У колонці "показники" знаходяться наступні коефіцієнти: рентабельність продукції (1.1), рентабельність основної діяльності (1.2), рентабельність активів (1.3), рентабельність власного капіталу (1.4), коефіцієнт обіговості активів (2.1), фондвіддача (2.2), коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості (2.3), коефіцієнт обіговості кредиторської заборгованості (2.4), коефіцієнт обіговості матеріально-виробничих запасів (2.5), коефіцієнт поточної ліквідності (3.1), коефіцієнт швидкої ліквідності (3.2), коефіцієнт абсолютної ліквідності (3.3), коефіцієнт забезпечення поточної діяльності власними обіговими коштами (3.4), коефіцієнт маневреності власних обігових коштів (3.5), частка власних обігових коштів в покритті запасів (3.6), коефіцієнт коцентрації власного капіталу (3.7), дивідендна віддача акцій (4.1), прибуток (збиток) на гривню акціонерного капіталу (4.2), коефіцієнт платіжності (4.3).

Далі виконуємо розрахунок узагальнюючих групових показників (з урахуванням вагових коефіцієнтів) – табл. 4, після цього підбиваються підсумки рейтингів підприємств за роками (табл. 5).

Останнім є розрахунок узагальнюючого показника рейтингу підприємства

Таблиця 3. Матриця початкових даних для оцінки рейтингу підприємств за 1999 р. та рейтинг окремих показників

Показник	ПІДПРИЄМСТВА (ДВАТ)				Макс. (нор-мат.) значення
	Шахта ім. Скочинського	Шахтоуправління Донбас	Шахта Трудівська	Шахта N	
1.1	-0,021 (-0,1)	0,09 (0,41)	0,22 (1)	0,014 (0,06)	0,22
1.2	-0,019 (-0,06)	0,09 (0,29)	0,31 (1)	0,017 (0,06)	0,31
1.3	-0,002 (-0,03)	0,04 (0,57)	0,07 (1)	0,002 (0,03)	0,07
1.4	-0,003 (-0,03)	0,04 (0,44)	0,09 (1)	0,002 (0,02)	0,09
2.1	0,097 (0,26)	0,37 (1)	0,28 (0,76)	0,13 (0,35)	0,37
2.2	0,099 (0,21)	0,47 (1)	0,31 (0,66)	0,22 (0,47)	0,47
2.3	5,32 (1)	3,81 (0,72)	3,67 (0,69)	4,94 (0,93)	5,32
2.4	0,98 (0,31)	3,2 (1)	1,18 (0,37)	1,09 (0,34)	3,2
2.5	12,67 (0,80)	4,1 (0,26)	15,8 (1)	0,35 (0,02)	15,8
3.1	0,2 (0,2)	1,94 (1)	0,58 (0,58)	2,67 (0,67)	(1-2)
3.2	0,16 (0,32)	1,15 (0,85)	0,52 (1)	0,33 (0,66)	(0,5-1)
3.3	0,01 (0,05)	0,04 (0,2)	0,00 (0)	0,001 (0)	(0,2)
3.4	-3,0 (0)	0,48 (1)	-0,72 (0)	0,62 (1)	(≥0,1)
3.5	-0,010 (0)	0,05 (1)	-0,00 (0)	0,00 (1)	(0-1)
3.6	-8,83 (0)	1,19 (1)	-7,08 (0)	0,71 (1)	(≥0,5)
3.7	0,88 (0,74)	0,86 (0,77)	0,8 (0,86)	0,87 (0,76)	(0,6-0,7)
4.1	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0
4.2	-0,018 (-0,11)	0,17 (1)	0,14 (0,82)	0,025 (0,14)	0,17
4.3	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0

Таблиця 4. Матриця узагальнюючих групових показників підприємств (урахуванням вагових коефіцієнтів) за 1997-1999 рр.

Показник	ПІДПРИЄМСТВА (ДВАТ)			
	Шахта ім. Сковчинського	Шахтоуправління Донбас	Шахта Трудівська	Шахта N
E _{заг, 97}	-0,0345	-0,0548	-0,1638	0,1
V _{заг, 97}	0,0808	0,086	0,07	0,1728
L _{заг, 97}	0,063	0,1204	0,0711	0,2323
P _{заг, 97}	-3,0133	-2,4	-1,3333	0,1333
E _{заг, 98}	-0,0335	0,095	0,0833	0,0258
V _{заг, 98}	0,0984	0,0164	0,1412	0,0916
L _{заг, 98}	0,0596	0,2494	0,0823	0,2409
P _{заг, 98}	-0,028	0,1333	0,0373	0,3333
E _{заг, 99}	-0,0055	0,0428	0,1	0,0043
V _{заг, 99}	0,1032	0,1592	0,1392	0,0844
L _{заг, 99}	0,0561	0,2494	0,1046	0,2181
P _{заг, 99}	-0,0147	0,1333	0,1093	0,0186

розробленою формулою. Кінцеві його результати наведено у табл. 5.

Отже, можна зробити висновок, що, завдяки здійсненню рейтингової оцінки інвестиційної привабливості цінних паперів підприємств крізь призму їх фінансового стану, наше умовне підприємство "N" зайняло перше місце і має достатньо привабливий стан для інвесторів, оскільки нього не тільки найбільший рейтинг, але й усі узагальнюючі групові

Таблиця 5. Річний рейтинг підприємств за 1997-1999 рр. та загальний рейтинг ДВАТ за ці роки

Показник	ПІДПРИЄМСТВА (ДВАТ)			
	Шахта ім. Сковчинського	Шахтоуправління Донбас	Шахта Трудівська	Шахта N
R ₉₇	-2,904	-2,2484	-1,356	0,6384
R ₉₈	0,0965	0,6417	0,3441	0,6916
R ₉₉	0,1391	0,5847	0,4531	0,3254
R _i	-0,3823	0,1315	0,1153	0,4996

показники протягом розглянутого періоду мали задовільні значення. На другому й третьому місцях відповідно ВАТ "Шахтоуправління Донбас" та ВАТ "Шахта Трудівська". Ці підприємства мали збитки на першому році здійснення дослідження, але потім показники цих шахт значно поліпилися, про що свідчить плюсове значення узагальнюючого показника. Отже, можна зробити висновок про позитивні зрушення на ДВАТ "Шахтоуправління Донбас" та "Шахта Трудівська". Але потенційному інвестору було б рекомендовано все ж обрати інший напрямок вкладання коштів, а до розглядання можливості купівлі цінних паперів цих підприємств повернутися через декілька років, якщо ефективна робота згаданих акціонерних товариств набуде стабільності. Шахта ім. Сковчинського має від'ємний рейтинг та вкрай негативні групові показники. Вона на даному етапі не може зацікавити потенційного інвестора.

Вісник - 97

ІНВЕСТИЦІЙНА РОЛЬ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

К.М. Ковалко.
м. Київ.

Вивчення тенденцій розвитку світового ринку страхування дозволяє чітко визначити фактори, які відіграють визначальну роль у реформуванні страхового бізнесу. Це:

- зростаюча консолідація, конвергенція та глобалізація;
- гармонізація законодавства та модернізація регулювання;
- посилення впливу соціально-економічних та політичних факторів;
- зміни критеріїв і поведінки страхувальників;
- диференціація каналів збуту;
- миттєві зміни технологій.

Ці тенденції обумовлюються стрімким зростанням складності соціальних, виробничих, технологічних процесів, збільшенням впливу політичних ризиків, глобалізацією наслідків аварій та катастроф, зростанням вартості виробничих, технологічних процесів, досягненням в багатьох областях діяльності результатів, близьких до гранично можливих, внаслідок чого відбувається збільшення ймовірності реалізації ризиків.

Кожний з об'єктів і суб'єктів виробничої, соціальної діяльності піддається системному впливу геополітичних, політичних, соціальних, економічних, фінансових, комерційних, техногенних ризиків різних ієрархічних рівнів. Ось чому, світовий страховий бізнес відіграє все більшу роль в світовій економіці. Це знаходить своє відображення у зростанні обсягів ринку, частки страхового сектора в ВВП більшості країн. Значними стають обсяги інвестицій страхових компаній.

Інвестиційна діяльність страхового бізнесу впливає з самої суті страхових відносин, характер яких вимагає акумулювання значних грошових ресурсів. Їх джерелами виступають премії з ризикових видів страхування, страхування життя. Страховий бізнес має можливість суттєво впливати на інвестиційне середовище, тим більше що світова система запозичень відійшла від традиційних банківських механізмів кредитування та базується на широкому використанні цінних паперів боргу та власності. Фахівці відмічають, що сучасні тенденції в формуванні глобально інтегрованої економіки базуються на унікальних темпах зростання фондового ринку. Має місце виняткове по масштабах зростання світового ринку капіталів. На кінець тисячоліття обсяг емітованих цінних паперів

на порядок вище сукупного валового продукту світу, в той час, як в 1970 р. фондовий сегмент світового ринку становив 3% глобального ВВП.

Дані свідчать про подальшу капіталізацію ринку, широке використання фондових інструментів залучення ресурсів. Деякі з фахівців вважають, що одним з чинників цього процесу стало кількісне та якісне зростання інституційних інвесторів, серед яких найвагоміше місце займають страхові компанії світу. В першій половині 90-х рр. активи інституційних інвесторів збільшувалися в середньому на 11% у рік, при цьому на страхові компанії припадало 35% всіх інституційних інвестицій, на інвестиційні компанії - 23%. Зростання страхового ринку, його зацікавлення у розміщенні активів саме в сучасні інструменти, обумовило збільшення обсягів інвестування та інституціалізацію фінансових ринків. Страхові компанії стали активною силою, вони реально інвестують розвиток багатьох галузей промисловості, використовуючи всі інструменти фондового ринку. Інвестиційний портфель, яким управляють страхові організації Європи, США і Японії, на кінець 90 рр. складає декілька трильйонів доларів. Обсяг інвестицій одних тільки європейських страхових компаній у 1993 р. оцінювався в 2,2 трлн. єко, що складало 28% валового внутрішнього продукту 25-ти найбільш розвинутих європейських держав. Обсяг інвестицій французьких страхових компаній з ризикових видів страхування у 1998 р. складав 94 млрд. дол., компанії з страхування життя - 617 млрд. дол. Метою управління інвестиційною діяльністю страхових компаній є захист страхових платежів від інфляції та одержання інвестиційного прибутку. Але розкриття інвестиційного потенціалу страхового бізнесу не відбувається автоматично, а вимагає певних умов. Серед них - наявність розвинутих механізмів фондового інвестування.

На сучасному етапі страхові компанії активно працюють на ринку акцій. Як правило, формуються портфельні інвестиції, і в більшості сукупний пакет акцій, що належить страховим компаніям, не перевищує 10% акціонерного капіталу корпорацій, однак є випадки, коли страхові організації безпосередньо концентрують до 30% портфеля голосуючих акцій, що дозволяє їм здійснювати ефективний контроль.

Хоча ризик даких вкладень достатньо високий, їх прибутковість теж

ферійних об'єктів і вантажопотоків.

116 Мілащенко Віталій Михайлович, Полтавський державний технічний університет ім. Ю.В. Кондратюка. **Контури концептуальної моделі в стратегії розвитку фірми.** Сучасні тенденції визначення розвитку фірми.

118 Фіщенко Оксана Миколаївна. Донецький національний технічний університет. **Синхронне інвестиційно-виробниче планування діяльності промислового підприємства.** У статті розглянуті питання формування інвестиційно-виробничої програми розвитку промислового підприємства. Пропонуються методичні рекомендації щодо оптимізації плану виробництва та реалізації продукції з урахуванням можливих напрямків капіталовкладень.

122 Федотов Анатолій Іванович. ВАТ "Першотравневий завод сільськогосподарських машин", м. Бердянськ. **Реорганізація системи управління підприємством.** Розглядаються питання реорганізації структури управління підприємством, обґрунтовується необхідність зміни існуючої системи управління, оптимальні шляхи вирішення проблеми.

125 Шингур Максим Вячеславович. Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка. **Інформаційно-технологічні аспекти сучасного економічного розвитку.** Розглядаються особливості застосування та вплив окремих технологічних досягнень на характер світової господарської діяльності.

127 Зюман Борис Васильович, доктор біологічних наук. Пасенко Альона Вікторівна. Інститут економіки та нових технологій. **Утилізація шламу ТЕС як меліоранта.** В польових дослідах отримані позитивні результати при використанні шламу хімічодочищення теплоелектростанції при вирощуванні кукурудзи.

129 Пивоаров Мстислав Миколайович, кандидат технічних наук. Власова Ангеліна Володимирівна. Інститут економіки та нових технологій. **Ефект порошкової металургії.** Історія розвитку методів порошкової металургії, об'єктивна необхідність її ширшого впровадження.

131 Макаркіна Ганна Володимирівна, кандидат економічних наук. Краматорський економіко-гуманітарний інститут. **Аналіз цінових взаємозв'язків галузей у нечіткій моделі міжгалузевого балансу.** Обґрунтовано, що для дослідження основних тенденцій зміни цін у галузях регіону можна фактичні значення матриці технологічних взаємозв'язків замінити їхніми нечіткими аналогами. Це дозволяє істотно заощаджувати час на збір фактичних даних, що прискорює процес прийняття рішень щодо керування регіональною системою з урахуванням майбутніх цінових змін.

134 Пушкар Олена Іванівна. Інститут економіки та нових технологій. **До питання про екологію та податкову політику.** В статті розглядаються питання взаємозв'язку і проблем економічного і екологічного розвитку України і, зокрема, її придніпровської території. Дається характеристика ситуації, що склалася в умовах економічної кризи в країні і стану навколишнього середовища, а також огляд можливих напрямів виходу з неї і програми фінансово-економічних заходів, що сприятимуть вирішенню проблемних питань природоохоронної діяльності.

137 Чижевська Марина Борисівна. Полтавський університет споживчої кооперації України. **Обґрунтування методу платежу та форми розрахунку суб'єктами господарювання при експортно-імпортних операціях.** Автор пропонує метод визначення ефективності використання найбільш поширених в міжнародній торгівлі форм розрахунків і методів платежів в залежності від часу та вартості. Надаються практичні поради суб'єктам господарювання, які займаються експортно-імпортними операціями, щодо вибору оптимальних форм розрахунків та методів платежів.

143 Бондарева Ірина Олександрівна. Донецький національний технічний університет. **Проблеми та перспективи розвитку використання виробничих запасів у сучасних умовах.** Однією з основних умов забезпечення ефективного функціонування підприємств в ринковій економіці є оптимальне використання фінансових, матеріальних, трудових та інших видів ресурсів. Дослідження проблеми.

145 Гудзь Людмила Павлівна. Полтавський університет споживчої кооперації України. **Система національних рахунків як інструмент оцінки макроекономічної ефективності національної економіки у транзитивний період.** Основні можливості і переваги використання системи для оцінки економічної ефективності функціонування економіки, а також проблеми розробки і впровадження в економічну практику в умовах перехідного періоду.

148 Саїталка Володимир Петрович. Полтавський державний технічний університет ім. Ю.В. Кондратюка. **Врахування впливу інновацій у фун-**

кціях прибутку підприємств газовидобувної галузі. Розглядається моделювання впливу інноваційної складової у функції прибутку газовидобувного підприємства.

149 Попова Ольга Юріївна. Донецький національний технічний університет. **Вплив фактора часу на економічну ефективність інвестиції.** У роботі розглянута структура життєвого циклу інвестиції і сформоване коло задач, які дозволяють перетворити час у резерв зростання кінцевого результату інвестування. Запропоновані рекомендації зі скорочення тривалості етапів інвестиційного проекту і їх збігу в часі з обліком технічних і фінансових обмежень учасників інвестиції. Пропонуються методи інтегрального і диференціального обчислення інвестиційних платежів, використання яких дозволить здійснити оцінку ефективності скорочення інвестиційних етапів.

152 Тимченко Богдан Петрович. Харківський національний університет ім. В.М. Каразіна. **Тіньовий сектор у перехідній економіці.** Розглядаються особливості функціонування тіньового сектора у транзитивних умовах економіки України за останні десять років. Виділяються креативні, стабілізуючі, і паразитарні, дестабілізуючі функції тіньового сектора, варіанти його подальшої динамізації.

156 Сусіденко Валентин Трохимович, доктор економічних наук. Жарлінська Раїса Григорівна. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ. **Проблеми автоматизації функцій управління у банківському маркетингу в умовах сучасної інформаційної технології.** Розглянуто поняття інформаційної технології, її характерні риси та переваги, а також роль у проектуванні маркетингових інформаційних систем (МІС) для комерційних банків України. Запропоновано послідовність проектування МІС на основі системного підходу та нових інформаційних технологій. Охарактеризовано інформаційне забезпечення МІС і надані пропозиції щодо вирішення основних проблем, що виникають при проектуванні інформаційного забезпечення таких систем.

159 Воробієв Юрій Миколайович, кандидат економічних наук. Кримська академія природоохоронного та курортного будівництва. **Обґрунтування потреби у фінансовому капіталі суб'єктів господарювання.** Аналізуються методи обґрунтування потреби у фінансовому капіталі підприємницьких структур. Пропонується економіко-математична модель оптимізації потреби у фінансовому капіталі.

162 Щербина Іван Миколайович, кандидат технічних наук. Інститут економіки та нових технологій. **Про еволюцію грошей.** Розглядаються можливі варіанти розвитку грошової системи, можливість появи конкурентів грошей у вигляді товару з великим енергетичним потенціалом.

163 Мешков Андрій Віталійович. Донецький національний технічний університет. **Визначення рейтингу цінних паперів на прикладі акціонерних товариств Донецької обл.** У статті розглядається питання розробки методики розрахунку рейтингу акцій підприємств, яка може доповнити максимально адекватно оцінювати ступінь їх інвестиційної привабливості, а також місце, яке вони посідають серед цінних паперів інших компаній.

165 Ковалко Катерина Михайлівна. Київський державний інститут економічного прогнозування НАНУ. **Інвестиційна роль страхового бізнесу.** Дослідження тенденцій розвитку ринку страхових послуг.

168 Перешибкін Максим Миколайович. Харківський національний університет ім. В.М. Каразіна. **Адаптаційне управління ліквідністю та платоспроможністю банку.** Аналіз методик визначення ліквідності.

170 Іваненко Роман Миколайович. Полтавський університет споживчої кооперації України. **Інтеграція розрахунків за корпоративними банківськими платіжними картками у систему безготівкових розрахунків.** В статті розглянуті сутність та порядок функціонування корпоративних БПК в Україні та за кордоном, проаналізовані причини низької популярності цієї форми розрахунку, запропоновані шляхи вирішення проблеми.

172 Краснополський Володимир Анатолійович. Інститут економіки та нових технологій. **Банківські векселі: перспективи обігу на вітчизняному фінансовому ринку.** Розглядаються проблеми використання банківських векселів у якості діючого інструменту оптимізації грошового обігу в межах вітчизняної економіки.

174 Палант Олександр Авраамович. Головний редактор республіканського економічного науково-практичного журналу "Регіональні перспективи". **До історії регіональних фінансових закладів.** Скорочений варіант історії Кременчуцького міського відділення Промінвестбанку та його попередників.